

Die Bücher Jg. Nr. P. Dat. 30.11.68

SEWE DAE BY DIE SILBERSTEINS*) — Etienne Leroux se vierde roman — Is volgens 'n eerste oordeel 'n vreemde fantasmagorie, sterk intellektualisties van inslag, ewewigtig van bou en met 'n simboliek wat hom nie by die eerste oogopsig laat „kraak" nie. Dit is bowenal, glo ek, 'n merkwaardige boek — een soos daar nog nie baie van tevore in Afrikaans geskryf is nie.

As Henry van Eeden, wêreld-ryse jong man en die enigste seun an sy ouers, aangewys word as lie toekomstige eggenoot van Sannie Silberstein, op haar beurt logter van die skatryk Jock Silberstein, hereboer van 'n Bolundse wynplaas Welgevonden, is dit vanselfsprekend dat hy met sy toekomstige skoonouers sal kennis maak.

In geselskap van sy vrygesel-
oom, die wêreldwyse J. J. van
Eeden, bring hy hulle 'n besoek
wat sewe dae duurt.

Van die oomblik dat hy die stewige ingangspoort van Welgevonden binnegaan, bevind hy hom in 'n wêreld en tussen mense, waarvan 'n aantekening vooraan ons byna oorbodig verseker dat hulle denkkeedig is. Met reg sê dié aantekening ook dat alle gebeurtenisse onwaarskynlik is.

“ Omdat dié skatryk Joodse boere-
gesin elke dag — en veral elke
aand — op ’n ongelooflik weelde-
rige skaal ontthaal, volg daar, be-
halwe die besigtiging van dié
hoogs moderne en gerasionaliseer-
de wynbedryf, wat die plaas sy
inkomste besorg, in hoofsaak ’n
reeks van aandparyties. waar-
deur Henry dan dié dan daardie
aspek van die lewe beter leer ken.

SEIVE AND DE

Die eerste aand is dit die „rykes“, op 'n informele dansparty; die tweede aand is dit die „kunstenaars“, die keer in fantasie-kostuum wat iedereen 'n eis sy dít onmenslike individualiteit besorg; die derde is dit die „boers“, die landelike aristokrasie, biet hul belangstelling in stamvoorges a.s.m.; die vierde is dit 'n waansinnige V.V.O.-cum-morale herbevestigingsgeselskap, wat „bevestigd word deur 'n opstand in die natuurleliokasie; die vyfde is dit 'n groep „intellektueles“ — „groepsgenoot: „„joernaliste — „„geestelikes, oorspronklike denkers“ a.s.m. — 'n aand wat bevestigd word deur die dood van 'n „heldin“, sir Henry M. Muddoke; die sesde is dit 'n heersaam — ja, interieur en die laaste aand is dit 'n dorpse, mondaine ontfaai, 'n soere verlossingsfees, waarop hy studeer, maar sy bruid sel kennis maak.

Bezoekers die komende en komende
gaste wat talken woude, is maar
in vaste kern van verstande en
in reizen, in daktot, de frigidite-
tede een, wat drink gesels, ge-
wukelde filosofie en eenmalige
vraagstukke unguis, dat, elken
gemoeidelik overgel pleg, een en

hulle op talle ander interessante
en inder interessante manier
onledig hou.

SLOT?

Nā 'n lang middagslaap en 'n bad, maak Henry hom elke dag teen die aand se kant gereed vir die nuwe partytjie wat sal volg. (Grappig genoeg, trek hy hom meestal „verkeerd“ aan vir die besondere geleentheid: as die rykes in hul oonekshemde en slenterbroeke opdaag, is hy in aandklere; as die boere in aandklere bymekaar kom, kom hy, volkoms onvapas, in boeredrag, ens.)

Maar Salome, sy bruid, die
eintlike doel van sy besoek, kry
hy — glo ek — uiteindelik tog
nie te sien nie. Of, tog wél?

ETIENNE LEROUX

Die „saaklike“ slot het by die eerste kennismaking vir my altns 'n mistifikasie geely.

Wat dit alles moet betekenen? Die skrywer self gee 'n motto aan voor in die boek, wat klaarblyklik as "sleutel" bedoel is:

"Oms is die alleen alie," se Jack Silberstein. "Oms besef eisdag meer ons menslike aandel in die lot van die mensheid. Die eensaamheid is die ver-lange, die gryn by die aan-kouing van die volle besid van die ankeling wat studeer met ons nuwe insig ver-dwyn."

Omdat die uitspraak seif taem-
lik kripties en duister is, het ek 'n
paar ander „sluutels” bymekaar
gesoek, o.m.:

„Daar is so baie dinge wat jy sal
moet leer en verstaan. As daardie dinge
in jou kop bekend is, jou verstande, jou
verstande begreep, is dit nie jou
eie dinge die lewende kennis, so ver-
staan jy die lewende. Dierde kennis van
vaste grade“ — Ek sê vir „leiwende“
WOLFE. — Nou is die eerste en enig-
ste dinge wat ons almal on- ons die
vaste van ons verstande, dat is ver-
staan. En ons verstande is om te
verstaan die dinge in die hart van die
mens, en teen jou sin, die wêreld, kom
die dinge van jou en lewende“ (Vol. 2, 1911)

OOK ANDERS

01. oak enders panel:

[illegible]

"In Mens moet ghy maar self kies
Wat moet die jong Henry geboort
Is, van my verlost, in overtuiging."

van die „donkerte in die hart van die mens“, 'n kennis neem „van goed en kwaad“.

Met só 'n gegewe — só fantasie ingeklee en uitgewerk — is dit verstaanbaar dat 'n mens geboerd verder lees. Al plaas jy meermale 'n vraagteken in die rand, en al is elke wysiging — getuigenis o.m. van die skrywer se esoteriese besleetheid — nie dadelik duidelik nie, kom jy onder die indruk van wat Leroux sê, of soms ook probeer sê.

Selfs op die eerste vlak — dié van die uiterlike gegewe — sal dié boek waarskynlik gretige lesers vind.

Maar ek moet eerlik waar erken dat dié boek — net soos Coletia, Hilaria en, in mindere mate miskien, Die Mugu — 'n mens meermale ook prikkel en tot teenstand wek.

MENSE EN WOORDE

Dit was, ten eerste, klaarblyk-
lik nie sy bedoeling om „mens“
te skep nie. Hy werk met idees
en begrippe. Maar ek kan nie
help om dit as 'n tekort te on-
dervind, dat daar onder al die
tientalle persone nie een werk-
like „mens“ is nie -- nie Henry
nie, nie die slimme JJ nie, nie
die heerssugtige en depressiege
Jock nie, nie die ou Joubert „her-
togin“, met haar geprevelde Jid-
dij nie, selfs nie die kwieke sir
Henry nie, al kom hy -- in die
nabetragting van sy vrou -- mis-
kien nog die naaste daaraan.

Die „figure“ is slim bedag,
maar in laatste instantie keihard
en yskoud.

In die tweede plaas tritfeer in 'n andersens goed begrepe, genuansende en selfs skerpantende taalgebruik talloos woorde of deur die verband waarin hulle gebruik word — „grace“ herbois in voorbeeld — of deur hul vorm — die Engelshede: „black-moor“, „skimbo“, „cootage“ e.s.m. — 'n mens. Dit is dissonante dā wat nie opeels word nie.

Trouens die eerste paar blad-
sye — alle begin is immers swaar!
— bevat lompheide waaroor 'n
mens agterna, as jy in ferok se
besondere taalgebruik 'n begin
raak het, nie anders as jou wenk-
broek kan lig nie.

Om saam te vat: Sewa Dae by die Silbersteins is, glo ek, simptomes van 'n onverskeie roering in die Afrikaanse prosa, maar dit is miskien nie 'n groot of samevoelende nie.

Dit is 'n boek metewin wat die ernstige aandaag — en studie waarde die tyd my in die stadium ontbreek — verdien van iedereen wat hom in die Afrikaanse romanskuns interesseer.

Die is, glo ek, grooter van
op- en af van veranderinge.
Miskien het hulle die aangekondig-
de, presies so soos Etienne Le-
roux dit hier doen, is al eens
Nee, maar: "in hoër mate".

VECL

* Eugene Lechow: Says Dredge Co.
Sillars, H. H. Sillars
Sillars, H. H. Sillars

Opstrijf: Dis 'n
boeiende maar
onmenslike en
vreemde
fantasmagorie